

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/169819,43-rocznica-ogloszenia-powstania-Konfederacji-Polski-Niepodleglej-pierwszej-niezaleznej-partii-politycznej-w-bloku-sowieckim>
03.05.2024, 01:24

43. rocznica ogłoszenia powstania Konfederacji Polski Niepodległej, pierwszej niezależnej partii politycznej w bloku sowieckim

Data publikacji 01.09.2022

Oficjalne ogłoszenie powstania Konfederacji Polski Niepodległej nastąpiło w czterdziestą rocznicę wybuchu II wojny światowej. W zamyśle twórców nowego ugrupowania opozycyjnego był to idealny moment, aby ogłosić powstanie organizacji politycznej, łamiącej komunistyczny monopol partyjny.

W dniu obchodów 40. rocznicy wybuchu II wojny światowej, **1 września 1979 r., środowisko skupione wokół Leszka Moczulskiego, zorganizowało niezależną manifestację w Warszawie.** Współpracowniczka ROPCiO Nina Milewska (właściwie Bronisława Milewska) odczytała przed Grobem Nieznanego Żołnierza „Akt Konfederacji Polski Niepodległej”, pod którym podpisało się 35 osób (w kolportowanej później wersji dokumentu było ich 50). **Tak rodziła się pierwsza niezależna partia polityczna**, która metodami pokojowymi zamierzała doprowadzić do odzyskania przez Polskę niepodległości.

Wcześniej, w czerwcu 1979 r., w piśmie ROPCiO „Droga”, ukazała się „Rewolucja bez rewolucji” autorstwa Leszka Moczulskiego. Tytuł nawiązywał do słów marszałka Józefa Piłsudskiego wygłoszonych tuż po zamachu majowym, iż dokonał „rewolucji bez rewolucyjnych konsekwencji”. Moczulski w artykule zawarł nie tylko prognozę wybuchu niezadowolenia społecznego na tle

Manifestacja członków KPN z dnia 7.11.1989 roku, IPNSz-3-9-2-3 (fot. z zasobu Archiwum IPN)

Manifestacja członków KPN z dnia 17.09.1989 r., IPNSz-3-9-1-2 (fot. z zasobu Archiwum IPN)

ekonomicznym, ale także program budowy nowego systemu politycznego, złożonego z organizacji niezależnych, związków zawodowych i partii, zdolnego wyprzeć hegemonię komunistycznej władzy.

Moczulskiemu nie chodziło o budowę „socjalizmu z ludzką twarzą”, ale „usunięcie radzieckiej dominacji przez likwidację PZPR”. Prowadzone metodami pokojowymi działania polityczne miały przynieść Polsce niepodległość, a wraz z nią ustrój demokratyczny oparty na niezbywalnych prawach człowieka i obywatela, wzajemnej tolerancji oraz poszanowaniu praw innych ludzi.

Na przewodniczącego Rady Politycznej KPN został wybrany Leszek Moczulski, a grupy działaczy partyjnych zostały zorganizowane w kilku miastach (Krakowie, Lublinie, Warszawie, Siedlcach, Szczecinie). Rewolucja Solidarności nie oznaczała dla KPN swobody działań. Po aresztowaniu Leszka Moczulskiego we wrześniu 1980 r., a następnie – do końca 1980 r. - kolejnych liderów Konfederacji, jej działalność została mocno ograniczona. **Proces czterech działaczy KPN: Tadeusza Jandziszaka, Leszka Moczulskiego, Tadeusza Stańskiego i Romualda Szeremietiewa, oskarżonych o próbę obalenia przemocą ustroju PRL był szeroko relacjonowany w prasie** i przyniósł nieoczekiwany przez komunistyczną władzę efekt: wzrost popularności Konfederacji i zwiększenie liczby jej zwolenników.

Moczulski, skazany na 7 lat więzienia, został zwolniony na mocy amnestii w 1984 r. Rok później, wraz z innymi czołowymi działaczami KPN, został ponownie aresztowany i skazany na cztery lata. We wrześniu 1986 r. wszyscy przywódcy KPN, na mocy kolejnej amnestii, wyszli na wolność. **Jednak pomimo uwięzienia kierownictwa partii, KPN nie zaprzestała działalności** i rozbudowywała struktury, osiągając w latach 1988-1989 znaczny rozwój liczebny i organizacyjny.

Sposób prowadzenia negocjacji z władzami PRL przy Okrągłym Stole KPN oceniała krytycznie, pomimo tego, że sama idea – likwidacja hegemonii władzy komunistycznej – była spełnieniem ich programu.

W 1989 r. i na początku 1990 r. Konfederacja organizowała duże ogólnopolskie akcje, m.in. demonstracje przeciw kandydaturze Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta. **Pod hasłem *Sowieci do domu* KPN prowadziła także blokadę jednostek [Armii Radzieckiej](#) stacjonujących w [Polsce](#).** Zablokowano bazy wojsk sowieckich i zajęto m.in. budynek Sztabu Północnej Grupy Wojsk Sowieckich.

W wyborach z 4 czerwca 1989 r. KPN wystawiła własną listę kandydatów (17 na posłów oraz 6 na senatorów), ale nie zdobyła żadnego mandatu, chociaż senatorem został Andrzej Fenrych, od 1988 r. szef tarnowskiego okręgu KPN, startujący w wyborach z listy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. **W pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych Konfederacja wprowadziła do Sejmu czterdziestu sześciu posłów.** W kadencji 1993–1997 Klub Parlamentarny KPN z 22 posłami była praktycznie jedyną formacją pravicową w Sejmie zdominowanym przez SLD i PSL. Z chwilą powstania Akcji Wyborczej Solidarność większość posłów Konfederacji, wbrew opinii Leszka Moczulskiego, przystąpiła do tej formacji. Doszło wówczas do rozłamu na KPN Obóz Patriotyczny Adama Słomki i KPN Leszka Moczulskiego. **Postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 12 stycznia 2018 r. KPN została wykreślona z ewidencji partii politycznych.**

Szczegółowe informacje dotyczące działalności Konfederacji Polski Niepodległej znajdują Państwo w redagowanej w Instytucie Pamięci Narodowej Encyklopedii Solidarności.

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/13717,Konfederacja-Polski-Niepodleglej.html>

Na kanale IPNTv mogą Państwo obejrzeć debatę, zorganizowaną w 2013 r. w ówczesnym Biurze Edukacji Publicznej IPN (https://www.youtube.com/watch?v=tF_ezySDLxA), podczas której omawiane były zagadnienia dotyczące m.in.: stanu badań nad KPN, specyfiki materiałów SB dotyczących KPN, bazy źródłowej -- dokumentów, relacji, wspomnień.

Polecamy także wystawę poświęconą KPN [/ftp/wystawy/kpn/html/kpn_index1.html](ftp://wystawy/kpn/html/kpn_index1.html)

oraz publikacje:

Konfederacja Polski Niepodległej na drodze do wolności, red. Michał Wenklar, Kraków 2011 -zapis referatów z konferencji zorganizowanej w 30. rocznicę utworzenia Konfederacji. W książce przedstawiony został proponowany przez KPN model opozycyjności, myśl polityczna przywódcy ugrupowania oraz postawa, jaką partia zajęła wobec wydarzeń 1989 r. i jej pozycja na scenie politycznej III Rzeczypospolitej.

Konfederacja Polski Niepodległej w Krakowie 1979-1990. Wybór dokumentów, wybór wstęp i opracowanie Marcin Kasprzycki, Kraków 2009 – w której zaprezentowane zostały dokumenty KPN – oświadczenia, odezwy i deklaracje oraz artykuły programowe, a także dokumenty wytworzone przez krakowską Służbę Bezpieczeństwa – głównie informacje operacyjne, szyfrogramy, wyciągi z doniesień agenturalnych. W uzupełniającym treści książki aneksie zaprezentowano wykonane metodami operacyjnymi zdjęcia dokumentujące działalność Konfederacji w Krakowie.

